

Laboratoř buněčné biologie

PROJEKT

Mnohobuněčné kvasinky

Libuše Váchová

ve spolupráci s laboratoří Prof. Palkové (PřFUK)

Do laboratoře přijímáme studenty
se zájmem o vědeckou práci

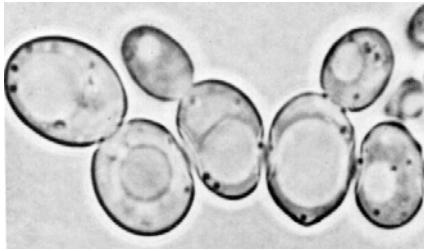
Kontakt:

vachova@biomed.cas.cz

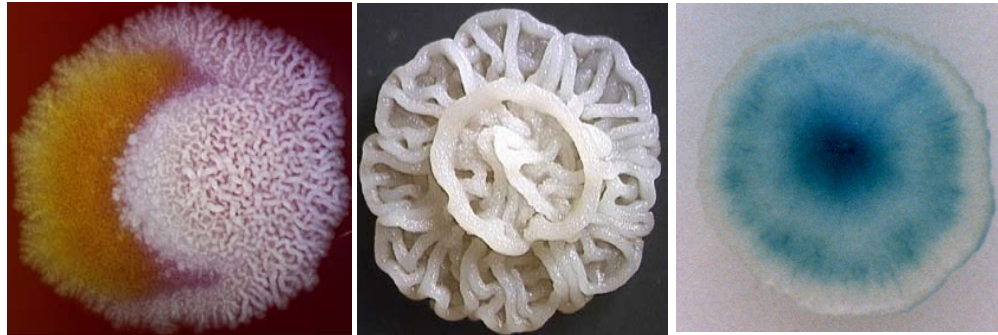

Modelový organismus:
kvasinka *Saccharomyces cerevisiae*
= pekařské droždí

Jednobuněčný eukaryotický mikroorganismus:
Používán jako model pro studium základních buněčných procesů

**JEDNOTLIVÉ
KVASINKOVÉ BUŇKY**

POPULACE KVASINKOVÉ KOLONIE

Kvasinky jsou
studovány na úrovni
jednotlivých buněk ve
třepaných kulturách

Kultivace za
příznivých podmínek

V původním přirozeném ekosystému se kvasinky
téměř nevyskytují jako jednotlivé buňky.

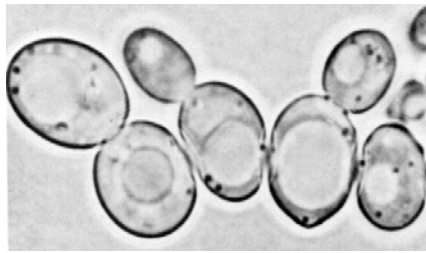
V přírodě vytvářejí různě složité **mnohobuněčné
struktury**

Příklady: **Kolonie, biofilmy**

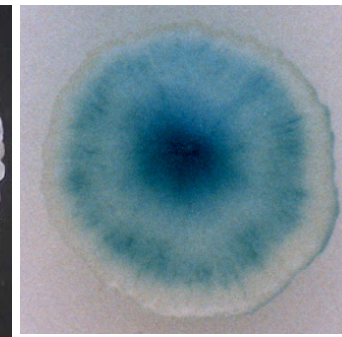
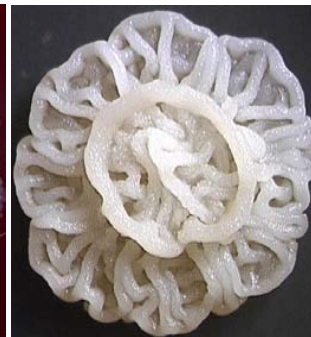
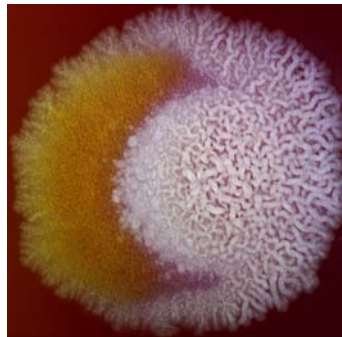
Jaké možnosti mohou buňkám poskytnout mnohobuněčné struktury ?

Buňky populace mohou interagovat, komunikovat a synchronizovat vývoj

Buňky populace mohou diferencovat a tvořit specializované formy

**JEDNOTLIVÉ
KVASINKOVÉ BUŇKY**

POPULACE KVASINKOVÉ KOLONIE

Populace se může lépe adaptovat na změny prostředí

Populace může být lépe chráněna před vlivy prostředí

Existují procesy, které jsou specifické pro mnohobuněčné populace

?

O jaké procesy jde

?

2 typy kmenů

Laboratorní kmeny
S. cerevisiae

Tvoří hladké
kolonie

vlastnosti shodné
i odlišné

Přírodní divoké kmeny
S. cerevisiae

Tvoří kolonie strukturované

Kmeny čerstvě izolované z přírody

Jaká je skutečnost ?

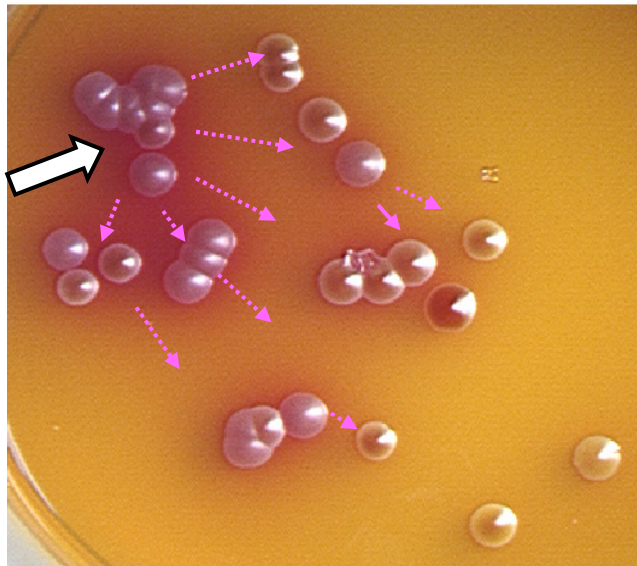

Laboratorní kmeny

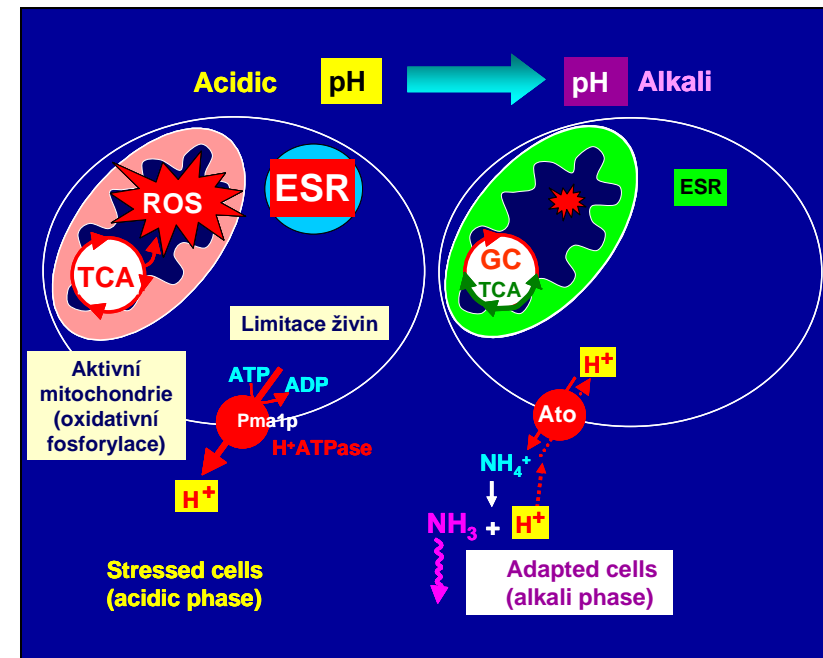
Jaké vlastnosti mají populace kolonie, které je zvýhodňují ve srovnání se samostatnými buňkami ?

Jsou schopné komunikovat
Signální molekula: **amoniak**

Kolonie na agaru s pH indikátorem
žluté zbarvení – kyselé pH
fialové zbarvení – alkalické pH vyvolané NH_3

Jsou schopné adaptovat
svůj metabolismus

Populace postupně vyčerpá dostupné živiny, zvyšuje se produkce ROS
amoniak naindukuje v buňkách změny metabolismu, které jsou výhodné pro další přežití

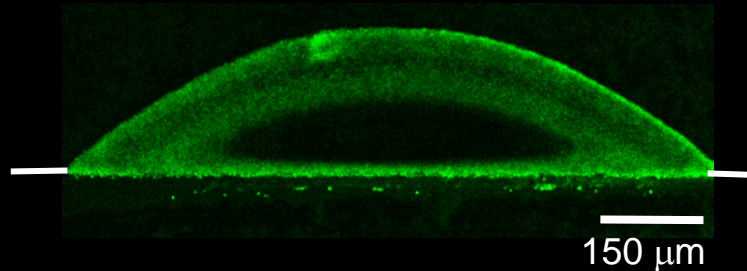
Laboratorní kmeny

Buňky jsou schopné diferencovat v rámci populace

Vytvářejí specializované buněčné
skupiny se speciálními funkcemi

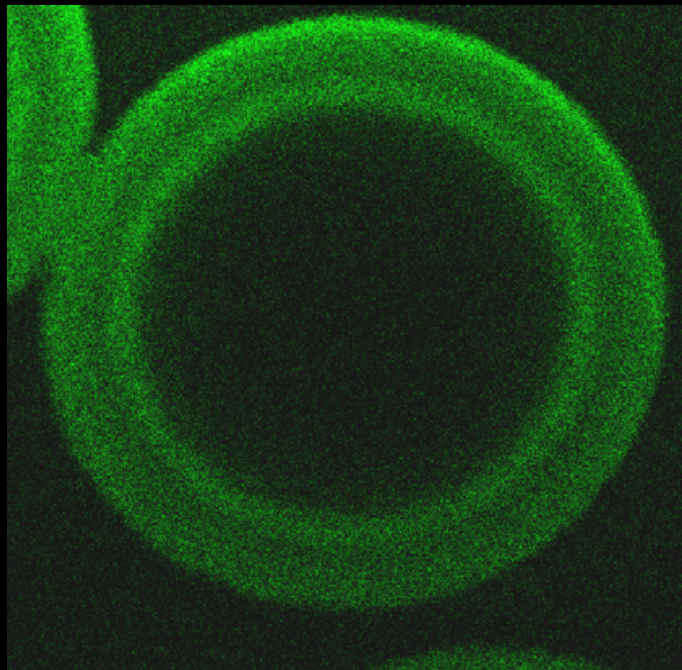
Příčný řez kolonií

pozorování
2-fotonovým
konfokálním
mikroskopem

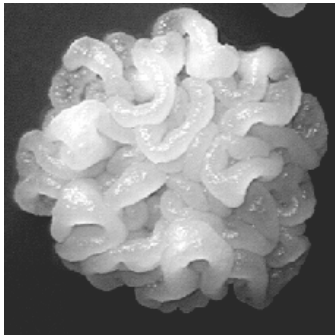
povrch agaru

150 μm

Pohled na kolonii
zespodu

Pouze populace buněk v
zelené oblasti kolonie
produkuje specifický
membránový protein,
který je označen GFP

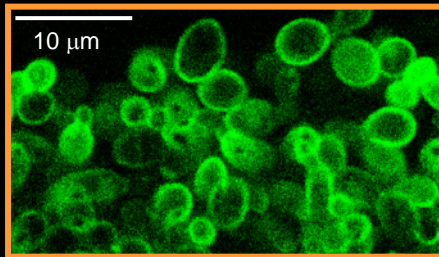
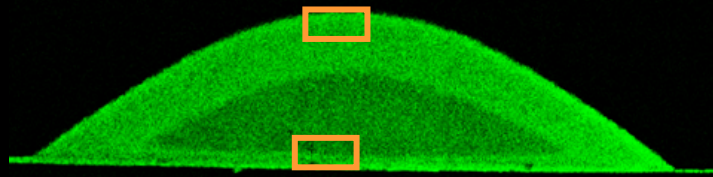
Přírodní kmeny

Žijí v méně příznivých podmínkách
Odlišné vlastnosti ?

Vnitřní struktura kolonie je odlišná

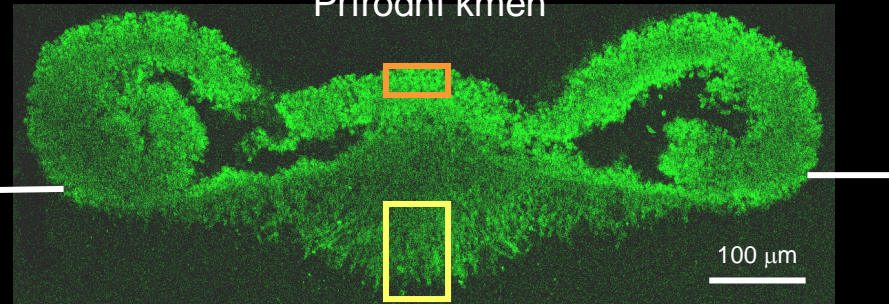
Jsou pevně přichyceny k podkladu

Laboratorní kmen

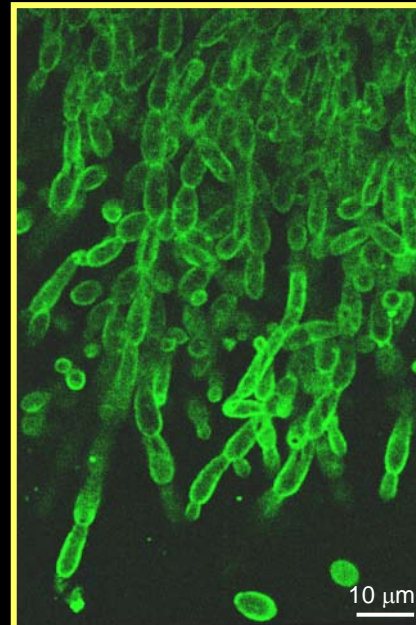

Oválné buňky
laboratorní: celá kolonie
přírodní: jen vrchní část

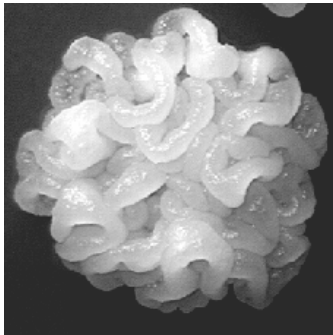
Přírodní kmen

Příčný řez kolonií

Ve spodní části vytvářejí
struktury, jakési „kořínky“

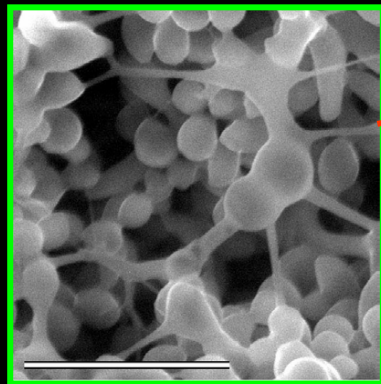

Přírodní kmeny

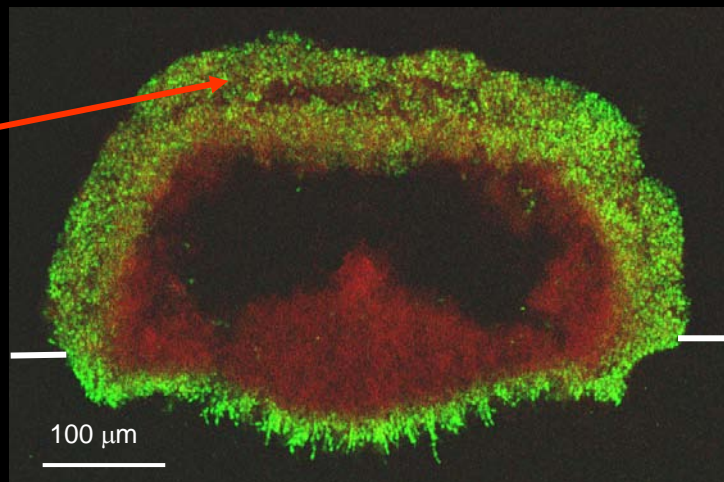
Používají dva hlavní typy ochranných mechanismů

Produkují ochrannou extracelulární hmotu

Tvořena hlavně polysacharidy

pohled do povrchových vrstev kolonie skenovacím elektronovým mikroskopem

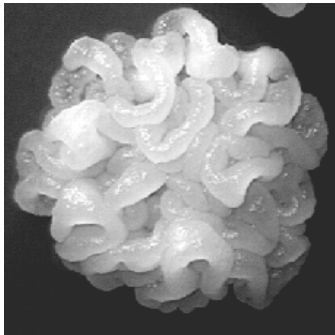
Příčný řez kolonií (38 h)

povrch agaru

Extracelulární hmota v červené oblasti je málo propustná

Zabraňuje pronikání nežádoucích látek

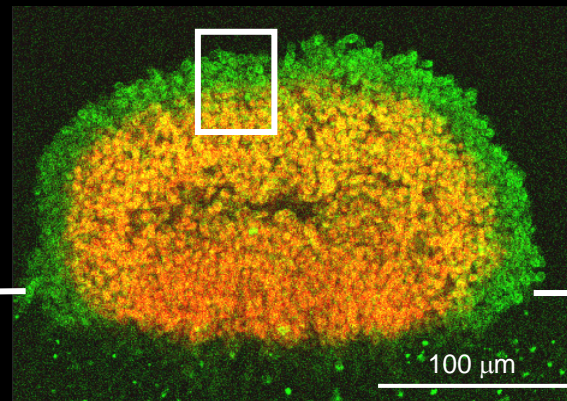
Přírodní kmeny

Používají dva hlavní typy ochranných mechanismů

Produkují a aktivují transportéry mnohočetné lékové resistance

Konkrétně
Pdr5p a Snq2p

Mohou odstraňovat extracelulární toxické látky

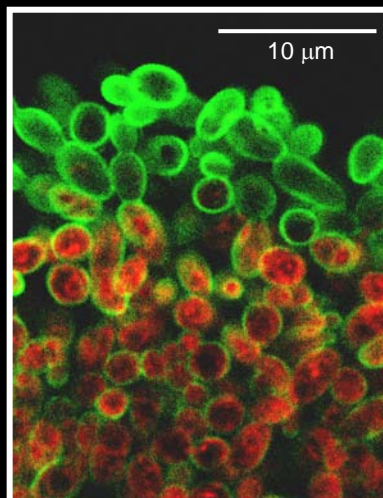

Příčný řez kolonií

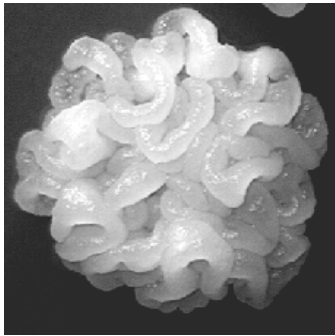
Barvení:

ConA/Nile red

povrch agaru

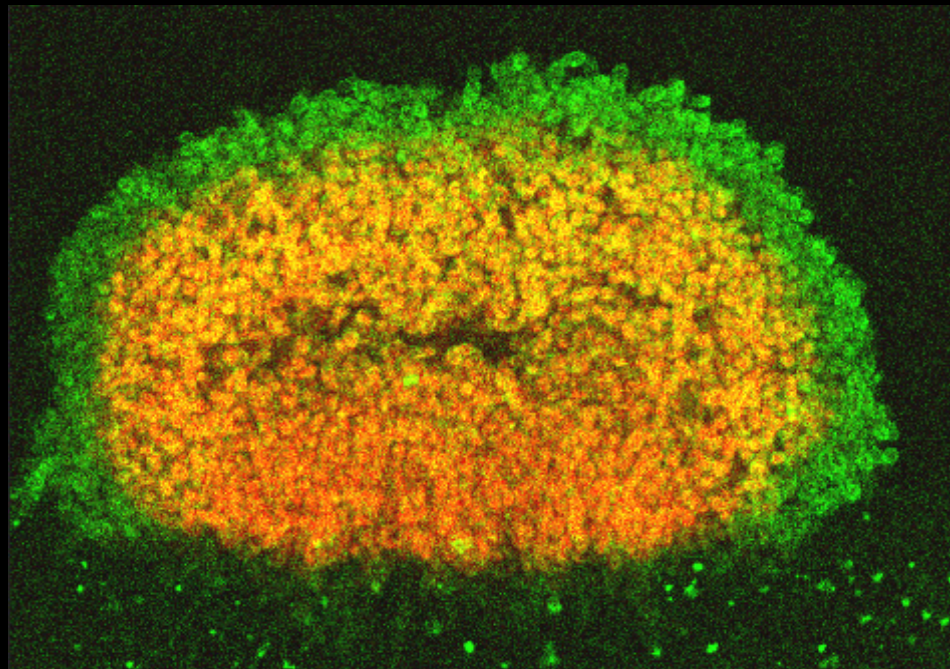
V povrchové zeleně zbarvené oblasti kolonie jsou aktivní transportéry mnohočetné lékové resistance

Přírodní kmeny

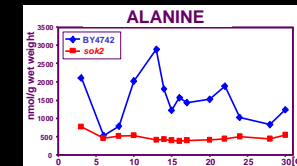
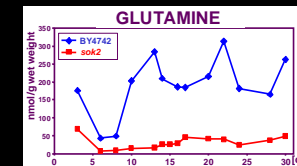
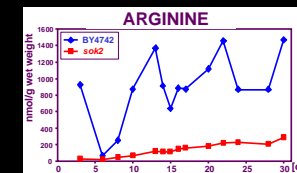
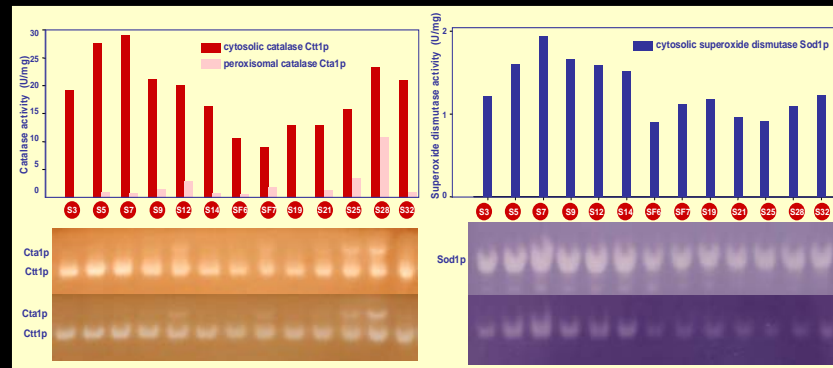
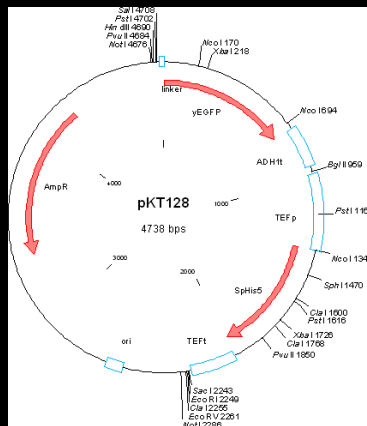
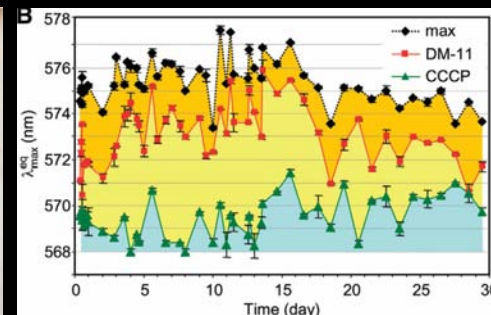
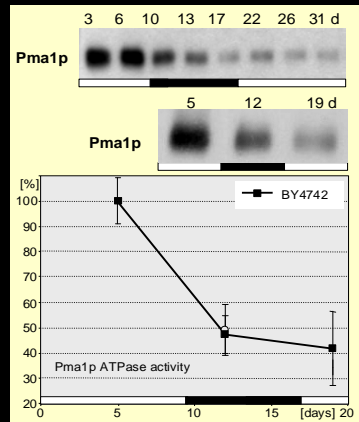
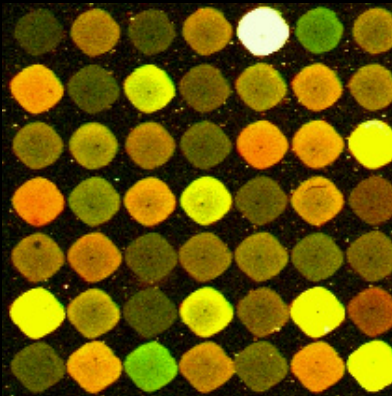
Naše představa: Oba mechanismy se doplňují
Transportéry aktivně odstraňují škodlivé látky
přicházející z prostředí a extracelulární hmota
zabrání jejich průniku dovnitř kolonie.

Populace v kolonii se může nerušeně vyvíjet a
přežívat po dlouhou dobu

METODIKY

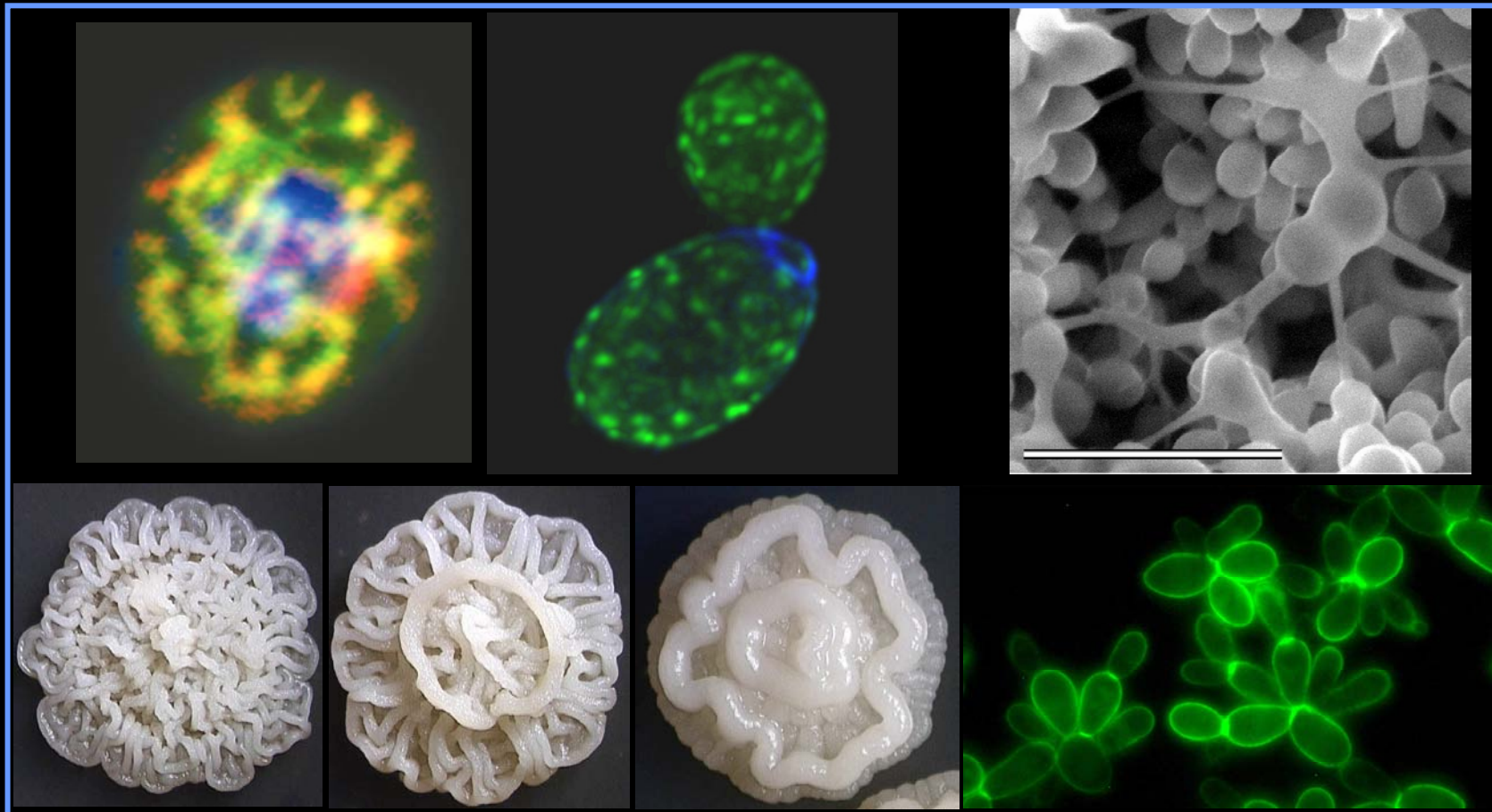
- Genetické a genové manipulace
- Analýza proteinů (elektroforéza, imunodetekce, HPLC)
- Analýza enzymů
- Microarrays - změny exprese genomu

METODIKY

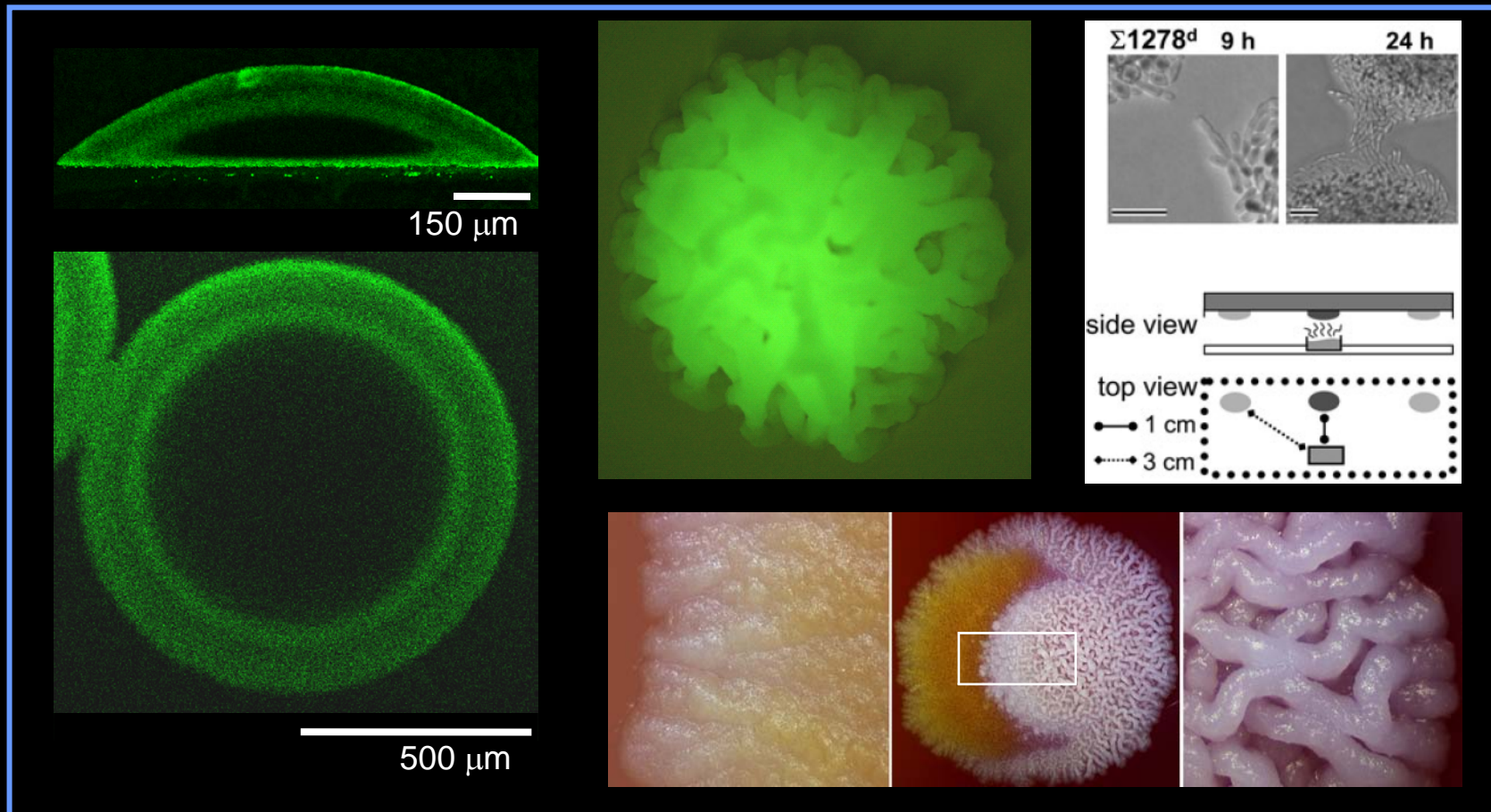
- Mikrobiologické techniky
- Konfokální a fluorescenční mikroskopie (fluorescenční proteiny, barvení)
- Elektronová mikroskopie

METODIKY

- Speciální techniky analýzy kolonií

Děkuji za pozornost !